

**Meghan O'Rourke: 'Het onvermijdelijke verlies'** Een dochter neemt afscheid van haar moeder. Uitgeverij Artemis & Co Amsterdam 2011 (Kanker/PO/1) ISBN 9789047202431 ( Darmkanker/Rouw/familieverhoudingen/Coping/1)  
Zie ook: <http://www.uitgeverijartemis.com> en <http://meghanorourke.net/>

**Soort boek/ziekte/stijl:** Boek bestaande uit drie delen, 255 pagina's, waarin Megan O'Rourke beschrijft hoe haar moeder met darmkanker worstelde en daaraan overleed. Deel een gaat over de ziekte en het overlijden van haar moeder. Deel twee behandelt de dood meer in het algemeen en hoe er in de westerse wereld mee om wordt gegaan, met steeds eigen ervaringen erbij. Deel drie gaat over haar leven na de dood van haar moeder.

Ze beschrijft hun verhouding, het verdriet, hoe hun relatie steeds beter werd gedurende die periode van zorg, en gaat uitgebreid in op de periode van rouw die ze daarna had. Ze kijkt in het boek terug op het leven van haar moeder en spreekt open over de moeite die zij had om om te gaan met haar verdriet over de dood van haar moeder. Met een lijst leessuggesties.

**Over de schrijfster:** Meghan O'Rourke was al bekend als dichter en critica. Met *Het onvermijdelijke verlies* is ze landelijk, in Amerika, doorgebroken als schrijfster. cultuurcriticus voor *Slate*, en haar essays en poëzie zijn onder andere verschenen in *The New Yorker* en *The Nation*. Op eerste kerstdag 2008 verloor ze haar moeder aan kanker. Ze woont in Brooklyn, New York

**Korte beschrijving:** In dit boek schrijft Meghan O'Rourke over de periode waarin haar moeder te horen krijgt dat ze darmkanker heeft, niet meer te behandelen is en uiteindelijk zal sterven op vijfenvijftigjarige leeftijd. Ze licht toe hoe zij, haar vader en drie broers betrokken raakten bij de verzorging van hun vrouw en moeder. Daarbij gaat ze in op de plezierige, warme momenten die daarbij waren, maar ook op wat voor spanningen dat opleverde en hoe de familieverhoudingen waren.

Daarbij haalt de schrijfster steeds herinneringen op aan haar moeder, de relatie die zij met haar had en wat voor verhouding haar vader en haar broers met haar moeder hadden.

In *Het onvermijdelijke verlies* gaat Meghan O'Rourke uitgebreid in op wat zij heeft gemist gedurende de periode waarin zij rouwde over haar moeder. Ze merkte dat ze niet goed voorbereid was op haar heftige verdriet. Veel ruimte in het boek is dan ook besteed aan rouwverwerking waarbij de vele herinneringen hielpen te verwerken. Daarbij haalt Meghan O'Rourke diverse schrijvers/onderzoekers/ wetenschappers aan, zoals bijvoorbeeld Kubler Ross die vijf rouwfasen beschrijft, of Philippe Aries die onderzocht hebben hoe het komt dat in onze westerse cultuur vele rouwrituelen overboord zijn gezet. Ze beschrijft in het boek zo ook een zoektocht naar wat daarvoor in de plaats is gekomen.

**Wat viel op:** Hoeveel moeite het verwerken van de dood van een geliefd persoon kan kosten omdat we vaak niet voorbereid zijn op de heftigheid van het verdriet.

O'Rourke ervoer dat de rouw in de westerse samenleving 'geprivatiseerd' is. Ze miste tradities, rituelen en taal, kon die niet vinden. Dat heeft ongetwijfeld ook met leefstijl te maken, in dit geval een Amerikaanse. De vraag is in hoeverre we in de Nederlandse samenleving al weer nieuwe tradities en rituelen hebben gemaakt. Want die pogingen worden en zijn zeker gedaan, en ook het internet heeft daar een bijdrage aan geleverd: je kunt, individueel of met een groep een eigen afscheidsritueel maken waarbij uitgebreid stil kan worden gestaan bij de dood van een geliefde. Via het

internet zijn andere rituelen rondom de dood, uit andere culturen, ook dichterbij gekomen. Je kunt je eigen wensen duidelijk kenbaar maken. En dat doen steeds meer mensen, althans in mijn omgeving. Een mooi boek dat dit soort gedachten en vragen oproept.

**Citaten:** Pag. 48: 'Mijn moeder staarde wezenloos voor zich uit. 'Dokter Popper,' zei ik om hem tegen te houden, 'bedoelt u dat mijn moeder dus tumoren in haar hersenen heeft?' 'Ja,' zei hij, 'Twee aan de linkerkant. Die zitten op een plek die de ruimtelijke disoriëntatie waar u over sprak zou verklaren. Heel ongewoon. Ik zal dokter Chi erbij halen.' Stilte. De geluiden en klikken gingen door. Mijn moeder durfde ik niet aan te kijken. Ik zou haar blik niet kunnen verdragen. Toen zei ze, op een toon alsof ze een mop vertelde: 'Dat was heel bot.'

Ik hoorde hoeveel moeite haar dat kostte en dat sneed me door mijn ziel. Later ontspande ik wat toen ze geïrriteerd zei: 'Hij praat alleen tegen jou. Daar moet hij mee ophouden. Ik ben er ook. Ik ben de patiënt.'

Pag. 137; 'Het verdwijnen van rouwrituelen raakt iedereen, niet allen de rouwende. Een van de redenen waarom veel mensen niet precies weten hoe ze zich moeten gedragen bij een verlies is dat er geen regels of zinvolle conventies zijn, en ze bang zijn om een vergissing te begaan. Rituelen hielpen de gemeenschap door iedereen een idee te geven van wat ze moesten doen of zeggen.'

Pag. 244; 'Morgen is het een jaar, drie maanden, een week en een dag. Enzovoort. En wat valt er te zeggen? Mijn verdriet is niet 'gerepareerd'. Ik heb niet meer bij iedere stap het gevoel dat ik in de grond wegzak. Maar ik kan geen 'conclusies' trekken. Alleen persoonlijke.'

**Recensies:** *T. van Oirschot-Sparla* ( [www.bol.com](http://www.bol.com)): ' (...) Een interessante, autobiografisch getinte roman voor mensen die evenals de schrijfster dikwijls bezig zijn met het raadsel dood. Kleine druk.'

Zie ook: [http://www.volkskrant.nl/wca\\_item/boeken\\_detail/453/218514/Het-onvermijdelijke-verlies.html](http://www.volkskrant.nl/wca_item/boeken_detail/453/218514/Het-onvermijdelijke-verlies.html)

Diederik van Hoogstraten, gepubliceerd op 09-01-2012: ' (...)

'Het is dan ook een boek dat nergens zwaar wordt, maar je wel volop raakt. Iedereen met een moeder kan zich iets voorstellen bij deze noodkreet vol misplaatste hoofdletters: 'Het onherroepelijke besef overviel me dat De Persoon Die Op Deze Aarde Het Meest Van Me Hield binnenkort dood zou zijn.' (...)

' O'Rourke wisselt onderzoek moeiteloos af met reflectie, en het persoonlijke met het algemene. (...) Sommige recensenten in de VS hebben opgemerkt dat het één langgerekte schreeuw van pijn en verdriet is, een eindeloos doodsgedicht-in-proza, wellicht 'te rijp en intens voor sommigen', aldus The New York Times.

Toch is het een uitzonderlijk en belangrijk boek, alleen al door de eerlijkheid van O'Rourke: 'Soms was ik kwetsbaar en egocentrisch, hulpbehoevend en afstandelijk, verstrikt in mezelf.' Als de kloof van Murdoch bestaat - wat ik zonder meer aanneem, zonder de ervaring te hebben - dan is dit een moedige poging van O'Rourke om de anderen deelgenoot te maken.

In de eerste plaats is het een liefdevol portret van een vrouw die te vroeg stierf, zoals talloze kankerslachtoffers overal. 'Wakker worden in een wereld zonder haar is als wakker worden in een wereld zonder lucht', schrijft O'Rourke. 'Ondenikbaar.' Met deze ode heeft ze het onafwendbare verlies iets meer 'denkbaar' gemaakt, vermoed ik.